

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ: ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА МІСІЯ

*Гриньова М. В.
Полтава, Україна*

Проблеми виховання патріотизму в Україні сьогодні розглядаються з точки зору питання національної безпеки з урахуванням розвитку українського суспільства в умовах болісних викликів та загроз і водночас великих перспектив розвитку. Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції є загальнодержавною місією.

Педагогічні праці А. Макаренка розкривали сутність виховання патріота-громадянина, особистості, яка повинна підкорити свої інтереси колективній справі, повинна працювати на благо Батьківщини. На думку А. Макаренка, метою загальнолюдського значення є виховання патріотизму, колективізму, соборності, чесності, дбайливості, ощадливості, відповідальності, працездатності, щирості, прямої, поваги до іншої людини, її інтересам.

А. Макаренко розглядав поняття «патріотизм» як звичку: «Коли мова йде про виховання таких якостей, як терпіння, вміння долати тривалі перешкоди, брати перешкоди не ривком, а тиском, скільки б ви не створювали правильних уявлень про те, що потрібно робити, але, якщо ви не виховаєте звички долати тривалі труднощі, я маю право сказати, що ви нічого не виховали. Одним словом, я вимагаю, щоб дитяче життя було організовано як досвід, що виховує певну групу звичок».

В українському суспільстві патріотизм є багатограним. Патріотизм викликає у наших громадян усілякі почуття та асоціації – від турботи до повної байдужості, від любові до неприйняття і т.д.

У словнику української мови поняття «патріотизм» тлумачиться як «любов до своєї батьківщини, відданість своєму народові, готовність для них на жертви й подвиги; відданість чому-небудь, любов до чогось» [1, с. 97]. Якщо перекладати слово патріотизм з грецької мови, то воно означає – «співвітчизник», а з латинської – «батьківщина». Це поняття містить ряд важливих морально-етичних, етнічних, культурних, політичних, та історичних напрямків, включаючи в собі кілька понять, тісно пов'язаних з націоналізмом.

Національно-патріотична компетентність – це компетентність, яка є основною складовою компетентнісного підходу в нинішній освіті.

Національно-патріотичні компетенції ми визначаємо як знання, навички, вміння, переконання, досвід і спрямованість, які сприяють підвищенню усвідомлення відповідальності та зобов'язань перед нашими співвітчизниками та країною.

Національна система патріотичного виховання ґрунтується на ідеї взяти розвиток української держави як консолідуєчий фактор розвитку суспільства та країни в цілому. Виховні форми і методи базуються на українських народних традиціях і є найкращими результатами педагогіки та психології в країні та світі.

Видатні українські філософи і педагоги Г. Сковорода, Т. Шевченко, П. Юркевич, К. Ушинський, І. Франко, О. Духнович, А. Макаренко, Я. Чепіга у своїх творах відводили велику увагу патріотизму українського народу, а саме: любові до своєї країни, до рідної мови, до свого народу та повазі до історичного минулого.

За твердженнями І. Беха та К. Чорної, «патріотичне виховання дітей та учнівської молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, школи, інших соціальних інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави» [3].

Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді розглядає його як комплексну системну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади, освітніх закладів, громадських організацій, сім'ї та інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави [4].

Основними складовими національно-патріотичного виховання є: громадянсько-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, духовно-моральне виховання.

Важливою складовою національно-патріотичного виховання є поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 29 липня 2019 року № 1038 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641» викладено в новій редакції

Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України [4].

Окрім загальнопедагогічних принципів виховання, таких як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей Концепція називає принципи національно-патріотичного виховання, що відображають його специфіку. Серед них: принцип національної спрямованості, принцип самоактивності й саморегуляції, принцип полікультурності, принцип соціальної відповідності, принцип історичної і соціальної пам'яті, принцип міжпоколінної наступності [4].

Серед методів і форм національно-патріотичного виховання пріоритетна роль належить активним методам, що ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, спрямовані на самостійний пошук істини і сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів належать різноманітні акції на підтримку учасників АТО, сімей загиблих захисників Батьківщини, людей з особливими потребами, соціально-проектна діяльність, ситуаційно-рольові ігри, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, мозкові атаки, метод аналізу соціальних ситуацій морально-етичного характеру, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій, ситуацій успіху, використання засобів масової комунікації, методики колективних творчих справ, традицій, символіки, засобів народної педагогіки. Звичайно, залишаються незмінними такі традиційні методи як бесіди, лекції, диспути, семінари, різні форми роботи з книгою, періодичною пресою [2].

Застосування наведених форм і методів патріотичного виховання покликане формувати в особистості когнітивні, емоційні та поведінкові компоненти, що передбачають вироблення вмінь міркувати, аналізувати, ставити запитання, шукати власні відповіді, критично розглядати проблему, робити власні висновки, брати участь у громадському житті, набувати вмінь та навичок адаптації до нових суспільних відносин, адекватної орієнтації, захищати власні інтереси, поважати інтереси і права інших тощо.

Виховна функція вищої школи ґрунтується на національній думці й спрямована на відродження національної свідомості та національної гідності українців. Основним завданням національного виховання на цьому етапі є формування громадянина-патріота. Патріотизм виявляється у сумлінному ставленні до навчання, розумінні різноманітності й цінності науки для суспільства загалом і кожної окремої людини зокрема; знання історії Батьківщини, знайомство з народними традиціями, небайдужості до людей, природи, держави, бажанні бути корисними для рідної країни; в оволодінні рідною мовою, розвитку потреби у спілкуванні з людьми;

оволодінні нормами поведінки в суспільстві; набуття навичок активної соціальної діяльності.

Отже, на основі аналізу теоретичної спадщини А. Макаренка можна стверджувати, що повноцінний громадянин й патріот для нього – це людина, яка активно демонструє позитивні моральні цінності в ділових і міжособистісних стосунках із людьми; той, хто працює осмислено, відчуває себе господарем своєї країни; який володіє економічною грамотністю, уміє управляти виробничим колективом; готовий долати об'єктивні й суб'єктивні труднощі на шляху до соціально-ціннісної мети; сім'янин, що успішно виховує власних дітей; адекватно оцінює свою соціальну значущість і тому володіє почуттям власної гідності.

Список використаних джерел:

1. *Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодід та ін. Київ: Наук. думка, 1975. Т. 6. 840 с.*
2. *Бех І. Д. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Гірська школа Українських Карпат. 2015. (№ 12-13). С. 26–37.*
3. *Бех І. Д., Чорна К. І. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Київ, 2014. 29 с.*
4. *Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#n13> (дата звернення: 18.09.2021)*

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФАКУЛЬТЕТУ ЯК СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ УНІВЕРСИТЕТУ

*Новописьмений С. А.
Полтава, Україна*

Виклики сьогодення вимагають замислитися над проблемою збереження науково-освітнього потенціалу, зокрема такої важливої його складової як матеріально-технічної бази факультету, що є структурним підрозділом університету. Це цілком і повністю торкається й природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, база якого була створена, розвивалася й модернізувалася багатьма поколіннями освітян, науковців та управлінців на протязі більш ніж 100-річної його історії [1].

Розглядаючи ресурсний потенціал факультету, ефективного перетворення його сучасний науково-освітній капітал, слід зазначити, що модернізація вищої освіти на сучасному етапі розвитку країни передбачає у якості стратегії інтеграцію в єдиний світовий та європейський освітній простір, академічну мобільність та свободу вибору освітніх програм. При цьому слід враховувати, що щорічно змінюються правила прийому для